

Fedaia

Federació d'entitats
d'atenció a la infància
i l'adolescència

Guia d'estàndards del Servei d'Intervenció amb Famílies amb Infància i Adolescència en Situació de Risc (SIFIA-SR).

Avançant en la sistematització de l'acció socioeducativa.

Abril 2023

Equip de recerca:

Coordinació:

Núria Fuentes-Peláez, Universitat de Barcelona
Gemma Crous Parcerisas, Universitat de Barcelona

Equip de recerca:

Judit Rabassa Parés, Universitat de Barcelona
Ainoa Mateos Inchaurrendó, Universitat de Barcelona
Elisa Del Estal Florit, Universitat de Barcelona

Grup motor:

Sònia Martínez, FEDAIA
Ana Solana, FEDAIA
Carme Calafat Siquier, ABD - Associació Benestar i Desenvolupament
Juanma Cabrera Moreno, Salesians Sant Jordi
Ana Jiménez Viñas, Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Sostenibilitat Social
Miriam Jesus Trujillo Rodríguez, Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Sostenibilitat Social
Carol Martínez Garcia, Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Sostenibilitat Social

Professionals participants d'entitats i ens locals:

Asun Alvarez, ABD	Débora Rodríguez, El Far
Carme Calafat, ABD	Melania Muñoz, Fundació ADSIS
Nausica Castelló, ABD	Berta Boadas, Fundació de L'esperança
Maite Gorraiz, Actua SCCL	Joan Todó, Fundació Germina
Alicia Sánchez, AD'Iniciatives Socials	Carolina González, Fundació Idea
Roser Albert, Associació CEPS	David Rodríguez, Fundació Idea
Carla Hernández, Associació ProHabitatge	Margarita Senciales, Fundació Idea
Miriam Simon, Associació Saó Prat	Paola Gabaldá, Fundació Idea
Mireia Subiela, Associació Saó Prat	Marta Viñas, Fundació M ^a Auxiliadora
Isabel Pérez, Càritas Diocesana BCN	Jordi Folch, L'Eina Cooperativa
Sara Verdejo, Centre Esclat	Carolina Gesa, REIR
Jessica Sánchez, Centre Esclat	Clara Garcia, Suara Serveis. SCCL
Yolanda Carricondo, Doble Via SCCL	Monste Barrantes, Suara Serveis. SCCL
Enric Gómez, EduVic, SCCL	Núria Portes, Suara Serveis. SCCL

Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada (*by-nc-nd*): permet utilitzar l'obra original sempre que se'n reconegui l'autoria, s'hi indiqui la llicència i l'ús de l'obra no tingui una finalitat comercial. La creació d'obres derivades no està permesa a priori i, per tant, cal l'autorització corresponent.

Com citar aquest document:

Fuentes-Peláez, N. Crous, G., Mateos, A., Rabassa, J., del Estal, E. (2023). Guia d'estàndards del servei d'Intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc (SIFIA-SR). Avançant en la sistematització de l'acció socioeducativa. FEDAIA, Diputació de Barcelona. DOI: 10.13140/RG.2.2.23152.43529

Crèdits: les il·lustracions d'aquest document han estat extretes d'una plantilla de presentació creada per Slidesgo. Aquest document té finalitat divulgativa, no comercial.

FEDAIA, Federació d'entitats d'atenció i d'educació a la infància i l'adolescència.

C/ Caballero, nº 79, 08014 Barcelona. www.fedaia.org

Diagramació, maquetació i impressió: GO.Disseny | info@egoeus.com

Amb el suport de:

Índex

1 Antecedents i context	4
2 Objectiu	4
3 A qui va adreçada i com s'ha de fer servir?	4
4 Com s'ha elaborat?	4
5 Cap una definició del SIFIA-SR.....	5
6 Índex d'estàndards.....	6
7 Concrecions dels 16 estàndards.....	7
8 Referències bibliogràfiques	16

Resum

Antecedents i context

El model de Serveis d'Atenció Socioeducativa No Residencials (a partir d'ara SIS) de Catalunya inclou una sèrie de serveis adreçats a la infància, adolescència i les seves famílies que actuen sota el principi de prevenció de la desprotecció, tot considerant els diferents nivells de risc a cadascuna de les etapes evolutives i amb un caràcter universal. **La concreció dels objectius, funcions, recursos, i l'abast, la intensitat i les coordinacions de la intervenció dels SIS està subjecta a una enorme varietat sinó es defineix i sistematitza.** Amb la lògica d'avançar en la definició de l'actuació i els procediments d'aquests serveis comptem amb una sèrie d'antecedents [“Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies” (FEDAIA, 2018), i El model SIS en la franja de 0-3 anys: reflexions des de la pràctica” (FEDAIA i Fuentes-Peláez, et al. 2021), “Reflexions i propostes sobre un nou model de serveis. Guia de recomanacions i recursos per al treball socioeducatiu a distància” (2021)]. Malgrat aquests avenços, **la planificació d'aquests serveis, el seu desplegament i avaluació continuen requerint de consens i de guies de referència per a desenvolupar intervenció socioeducativa, especialment en aquells serveis que s'estan desplegant i són nous.** Sense la concreció dels objectius, funcions, recursos, i metodologies, les intervencions dels SIS estan subjectes a una enorme varietat. Els Serveis d'Intervenció amb Famílies amb Infància i Adolescència en Situació de Risc (a partir d'ara SIFIA-SR) és un d'aquests serveis i és on es centra aquesta guia.

Objectiu

L'objectiu d'aquesta guia és contribuir a la sistematització de les pràctiques socioeducatives i oferir un marc per a desenvolupar les intervencions de qualitat d'aquests serveis, tot considerant les innovacions metodològiques que han arribat amb la pandèmia, com ara el treball a distància, i que han transformat la intervenció socioeducativa.

Per això, aquesta guia ofereix una llista de 16 estàndards que orienten la qualitat dels processos d'actuació en el marc dels serveis SIFIA-SR. Aquests estàndards s'enuncien i s'expliquen des d'un punt de vista teòric.

A qui va adreçada i com s'ha de fer servir?

La guia va adreçada a serveis socials que treballen amb la infància, l'adolescència i la família, com a les organitzacions del tercer sector que gestionen aquests serveis, com a les persones professionals dels serveis SIFIA-SR. Es pot fer servir tant per iniciar la posada en marxa de nous SIFIA-SR com per avaluar i fer propostes de millora que incrementin la qualitat del servei.

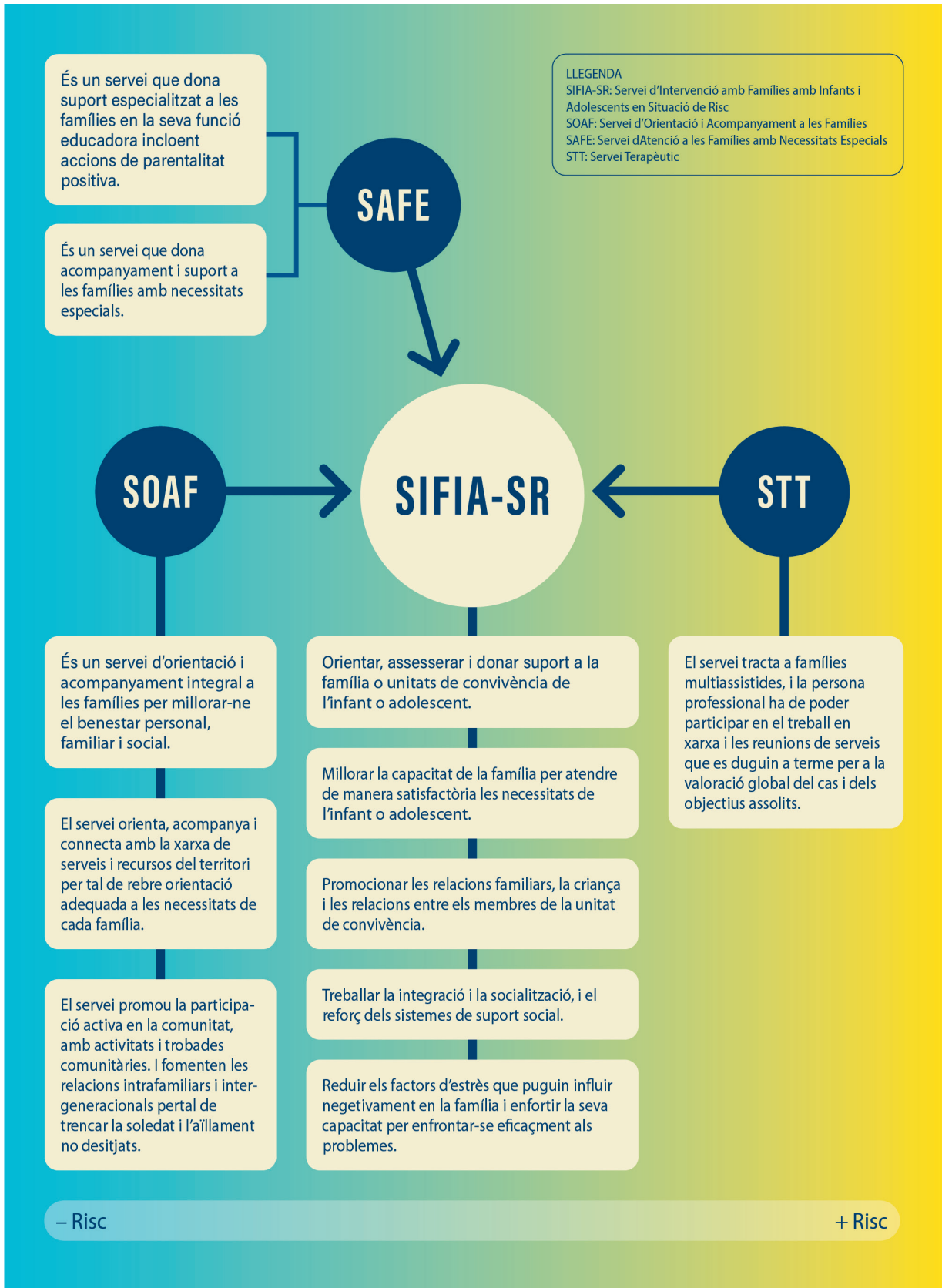
Com s'ha elaborat?

Els estàndards que es presenten en aquesta guia han estat co-construïts en un procés de recerca col·laborativa entre la FEDAIA, l'equip de recerca GRISIJ de la Universitat de Barcelona, la Diputació de Barcelona i les persones professionals de l'acció social i educativa, que formen part d'entitats membre de FEDAIA i d'ens locals, que treballen amb infància, adolescència i famílies que es troben en situació de risc o desemparament de la província de Barcelona. Aquest procés de recerca col·laborativa s'ha concretat en dos nivells: a) Anàlisi i identificació de contingut per l'elaboració d'estàndards. Aquest nivell s'ha desenvolupat en 2 jornades de treball per l'anàlisi i definició d'estàndards; b) validació dels estàndards: s'ha valorat la claredat, rellevància i pertinència de cadascun i s'han incorporat suggeriments quan ha estat necessari. Aquest nivell s'ha concretat en una jornada per presentar els estàndards i discutir-los, una consulta on-line i dues sessions del grup motor. En total, al llarg del procés han participat: 26 professionals al primer nivell i 30 professionals al segon nivell.

Cap a una definició del SIFIA-SR

El SIFIA-SR té com objectiu donar el suport necessari, ja sigui a partir del treball individual o grupal, perquè les famílies puguin atendre de forma satisfactòria els seus fills i filles. Aquest suport va adreçat a “l'adquisició d'habilitats i hàbits de conducta, tant pel que fa a capacitats personals com capacitats relacionals dirigides a disminuir la situació de risc” (Generalitat de Catalunya, 2016, p.22).

Aquest servei conviu amb un altra sèrie de serveis adreçats també a les famílies: Servei d'Orientació i Acompanyament a les Famílies (SOAF), Servei d'Atenció a les Famílies amb necessitats Especials (SAFE) i Servei Tractament Terapèutic (ST). La següent figura, elaborada a partir de les jornades de treball amb els i les professionals, situa les funcions pròpies del SIFIA-SR, així com aquelles que estan en línia amb les d'altres serveis. A la figura, els serveis es representen de manera estratègica tenint en compte l'eix del grau de risc, situat a la part inferior.

Índex d'estàndards

A continuació es presenta el llistat dels 16 estàndards que orienten la qualitat dels processos d'actuació en el marc dels serveis SIFIA-SR. Després, es troba la descripció de cada un d'ells, considerant el marc teòric del que parteixen i els coneixements recollits en la metodologia de treball participativa amb els i les professionals.

- 1 La infància, l'adolescència i les famílies se situen al centre de la intervenció socioeducativa del SIFIA-SR.
- 2 La intervenció socioeducativa del SIFIA-SR contribueix al benestar integral de la infància, l'adolescència i la seva família a través del desenvolupament de les competències parentals, tot reconeixent les fortaleses de la família i reduint l'agreujament de la situació de desprotecció.
- 3 Els SIFIA-SR constitueixen un espai relacional, segur i de confiança per a la infància, l'adolescència i la seva família.
- 4 La participació activa de la infància, l'adolescència i les famílies es visualitza en tot el procés socioeducatiu.
- 5 El procés de diagnòstic, d'intervenció i d'avaluació es sistematitza tenint en compte la perspectiva interseccional (edat, gènere, classe social, diversitat funcional i ètnia).
- 6 El procés d'acollida de la infància, l'adolescència i la família és el punt de partida de la construcció del vincle professional per a l'acompanyament socioeducatiu.
- 7 Per dissenyar el procés de tancament s'ha de considerar els motius de finalització de la intervenció i la situació posterior del cas.
- 8 La metodologia grupal s'incorpora en les intervencions socioeducatives amb famílies, infància i adolescència.
- 9 La metodologia d'intervenció té en compte la cura de les persones professionals i la sostenibilitat de la intervenció.
- 10 La intervenció del SIFIA-SR inclou el coneixement del teixit de serveis i recursos del territori per treballar-hi de manera estructurada, articulada, coordinada i continuada en el temps.
- 11 El SIFIA-SR afavoreix les relacions informals de les famílies per generar xarxes de suport.
- 12 La comunicació s'articula a partir de canals accessibles, clars, consensuats, diversificats i facilitadors d'acord amb la infància, l'adolescència i les famílies, tenint en compte les possibilitats que ofereixen les TIC.
- 13 L'ús de les TIC contribueix a agilitzar l'atenció, el seguiment i l'acompanyament de la intervenció socioeducativa presencial amb la infància, l'adolescència i les famílies.
- 14 La implementació de pràctiques basades en evidències contribueix a avançar en l'efectivitat de les intervencions adreçades a la preservació familiar i el benestar integral de la infància i l'adolescència.
- 15 La supervisió de la intervenció socioeducativa que es du a terme al SIFIA-SR contribueix en assegurar la qualitat del servei, els drets de les famílies i de la infància i l'adolescència, a l'hora que actua com a formació, recolzament i cura dels i de les professionals.
- 16 La formació i el coneixement dels i de les professionals en l'àmbit de la intervenció socioeducativa amb la infància, l'adolescència i famílies en situació de risc és un pilar per garantir la qualitat del servei.

La infància, adolescència i les famílies se situen al centre de la intervenció socioeducativa del SIFIA-SR.

Centre de la intervenció socioeducativa

Per aconseguir el benestar de la infància, l'adolescència i les seves famílies, és necessària l'atenció integral centrada en cada família i en les seves necessitats, el seu context i les seves fortaleses (Amorós et al., 2010). És a dir, l'atenció del SIFIA-SR reconeix a la família com a primer motor del desenvolupament integral de la infància i l'adolescència, i per això la contempla com a focus fonamental de la intervenció que s'articula des del servei tot considerant el seu context. Per tant, cal prendre una perspectiva ecològica (Bronfenbrenner, 1979) on la infància i la seva família són subjectes centrals de l'atenció socioeducativa, tot considerant les influències directes i indirectes d'altres sistemes i les seves necessitats i recursos. A la pràctica situar a la infància, adolescència i les famílies significa dotar-les d'autoritat i capacitat per tal que puguin actuar d'una forma efectiva en els diferents contextos per tal d'afavorir el desenvolupament dels seus fills i filles. Adoptar aquest enfocament incrementa les probabilitats del fet que la família desenvolupi les seves fortaleses i sigui més autònoma per assolir els seus objectius (Leal, 2008).

Una pràctica que posa al centre a la infància i a les famílies contempla la globalitat de la situació familiar, se centra en les fortaleses i els recursos de les famílies, creu que les famílies poden desenvolupar les seves competències i augmentar el seu sentiment de competència, convida i implica als membres de la família en diferents moments de la intervenció i a diferents activitats, i dona autoritat i suport a la família per tal que pugui funcionar d'una forma eficaç al seu entorn. Tenir en compte aquest enfocament, implicarà doncs adaptar-se als temps i ritmes d'aquesta família, tenint present la disponibilitat i facilitant l'accessibilitat. Un exemple d'això seria pactar canals de comunicació i horaris convenients i flexibles segons disponibilitat, sempre considerant l'equilibri entre aquesta flexibilitat i els límits en els horaris d'atenció de les consultes de les famílies per evitar la sobrecàrrega del o de la professional.

La intervenció socioeducativa del SIFIA-SR contribueix al benestar integral de la infància, l'adolescència i la seva família a través del desenvolupament de les competències parentals, tot reconeixent les fortaleses de la família i reduint l'agreuement de la situació de desprotecció.

Benestar integral a partir de competències parentals

La intervenció socioeducativa del SIFIA-SR posa la mirada en què i com els pares i les mares atenen les necessitats dels seus fills i filles en els contextos de risc i vulnerabilitat en que viuen, per tal d'ajudar-los a reduir el risc al qual es veuen exposats la infància i l'adolescència. Aquesta mirada lliga amb el model ecològic de desenvolupament exposat al primer estàndard i posa el focus d'atenció de la intervenció professional en les seves competències parentals per potenciar-les durant la intervenció (Balsells, 2013).

La Recomanació 19 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa als Estats membres sobre Polítiques de Suport a l'Exercici Positiu de la Parentalitat (2006) defineix la parentalitat positiva com el "comportament parental que assegura la satisfacció de les principals necessitats de la infància, és a dir, el seu desenvolupament i capacitat sense violència, proporcionant-los el reconeixement i l'orientació necessària que comporta establir límits al seu comportament, per a possibilitar el seu ple desenvolupament". Aquesta mirada ecològica de la parentalitat positiva integra els nivells ecosistèmics de la família en les pràctiques parentals, l'enfocament de drets de la infància i la seva influència en l'exercici parental, així com, la necessitat de les famílies de disposar de suports socials i contextuals. La seva integració als serveis socials que atenen a les famílies es considera una bona pràctica per a millorar el benestar de la infància i l'adolescència i les seves famílies (Rodrigo et al., 2015). A més, l'enfocament de la parentalitat positiva suposa un canvi de mentalitat en la pràctica professional que insta a adoptar una mirada més positiva, capacitadora i participativa de la família (Mateos et al., 2018).

A la pràctica es tracta de reconèixer i tenir en compte aquells aspectes relacionats amb les potencialitats i fortaleses que presenten les famílies, per orientar el desenvolupament de les competències parentals tot incloent la perspectiva de la parentalitat positiva. La intervenció que es proporciona a la família considera doncs els múltiples contextos en els quals es desenvolupa la infància i l'adolescència i contribueix a l'articulació de suports per l'exercici de la seva parentalitat, com ara els programes de competències parentals, tot cercant afavorir la reducció de la situació de desprotecció.

3

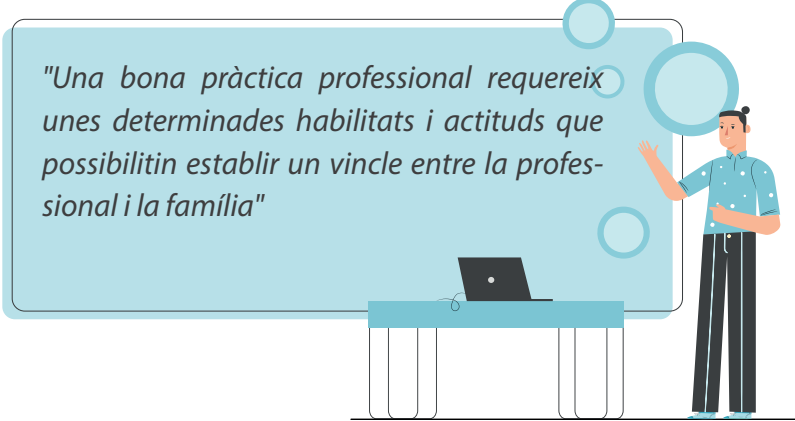
Els SIFIA-SR constitueixen un espai relacional, segur i de confiança per a la infància, l'adolescència i la seva família.

Espai relacional, segur i de confiança

El SIFIA-SR es constitueix com a un espai relacional entre les diferents membres de la família implicades en la criança i educació de la infància i l'adolescència, alhora que també ho és amb altres famílies i amb les figures professionals. La seguretat i confiança associada a la construcció de vincles positius amb figures de referència és un desencadenant dels processos de resiliència (Masten, 2015). Les persones capaces de fomentar aquests vincles en el context de la intervenció socioeducativa construeixen uns marcs de seguretat i proximitat afavoridors de la confiança que fomenten competències específiques relatives a la resiliència (Ciurana, 2018). Per contra, quan les persones professionals fan servir el rol de l'expert en les relacions socioeducatives aquest té un efecte contraproduent, i es considera inapropiat i irrespectuós per a les persones amb les quals es treballa (Green et al., 2006).

Els plantejaments postmoderns donen suport a els vincles específics per a cada context entre els i les professionals i les persones dels serveis aportant una nova mirada a la professionalitat (Green et al., 2006). Aquests vincles són la base dels acompanyaments socioeducatius que es duen a terme en el SIFIA-SR i insten a adoptar mirada positiva de les famílies superant models tradicionals basats en el dèficit i evolucionar a models capacitadors i resilients. Aquesta nova mirada en el context del servei configura la construcció d'un espai relacional segur i afavoridor de la confiança per a fomentar les relacions entre la infància, l'adolescència, les seves famílies i les professionals.

Una bona pràctica professional requereix per part d'aquests i aquestes unes determinades habilitats i actituds que possibilitin establir un vincle entre la professional i la família basat en: una comunicació oberta i honesta; el fet de compartir informació; el compromís per part de la persona professional vers la família; la revisió de les relacions de poder que s'estableixen entre les persones professionals i les persones que s'atenen als serveis; l'establiment d'una relació pròxima versus una relació distant controladora; el foment de l'actitud respectuosa i empàtica, receptiva, etc. (Green et al., 2006; Fuentes et al., 2019; Mateos et al., 2018).

"Una bona pràctica professional requereix unes determinades habilitats i actituds que possibilitin establir un vincle entre la professional i la família"

4

La participació activa de la infància, adolescència i les famílies es visualitza en tot el procés socioeducatiu.

Participació activa en el procés socioeducatiu.

Les famílies, la infància i l'adolescència que s'atén als serveis del SIFIA-SR es consideren en situació de risc. El model des del qual se li dona resposta condiona els resultats de la intervenció. Un model d'expert amb una concepció individualitzada de la situació de risc i de les negligències, es distancia dels punts de vista de les famílies i de la infància i l'adolescència i tendeix a tractar a les persones d'una forma uniformada i com a "casos problema". Aquest model desperta sentiments d'incompetència entre els pares i mares, i la incapacitat de parlar i actuar sobre la seva situació (Lafantaisie, et al. 2022). En canvi, un model que entengui les situacions de negligència des d'un punt de vista ecològic, on la negligència és el resultat de les interaccions de diferents sistemes i els seus impactes en els pares, mares i infants (Lacharité, 2014) tracta d'aprofundir en cada situació integrant les visions de les persones implicades. En aquest

model, l'interès, la motivació, la implicació i la participació de les persones s'han considerat variables imprescindibles per dur a terme una intervenció amb èxit (Balsells, 2007; Mateos et al. 2018).

La participació és un concepte divers tant en significats com en usos (Trilla i Novella, 2001). En l'àmbit que ens afecta es podria resumir com una "perspectiva que promou l'establiment d'una relació igualitària basada en el reconeixement legítim de les perspectives d'aquelles persones implicades en l'atenció a la infància i l'adolescència, en el diàleg, i en el fet de compartir les responsabilitats entre les persones adultes dels contextos de la infància" (Lafantaisie, et al. 2022, p.165). Pel que fa al marc de referència del SIFIA-SR, les famílies i la infància i adolescència han de considerar-se agents actius en la definició de les seves necessitats, la determinació d'objectius, la planificació i l'execució. Per tant, es reconeix la seva participació activa, inherent al compromís i a la corresponsabilitat, per aconseguir que sentin propi el procés d'intervenció en qualsevol dels nivells que es despleguen al SIFIA-SR: individual, grupal i comunitari. L'atenció La participació de la família és fonamental en qualsevol de les fases i dels nivells de la intervenció socioeducativa afavorint els vincles amb la comunitat de referència. La inclusió d'espais i metodologies per facilitar i adaptar la participació a les característiques de les famílies, la infància i l'adolescència serà un dels requeriments per a la seva promoció (Fuentes-Peláez et al., 2021).

5

El procés de diagnòstic, d'intervenció i d'avaluació es sistematitza tenint en compte la perspectiva interseccional (edat, gènere, classe social, diversitat funcional i ètnia).

Perspectiva interseccional al servei

L'OMS (2023) recull que el concepte d'interseccionalitat abasta el significat i la relació entre el sexe, el gènere i altres determinants socials en els processos i sistemes de poder a escala individual, institucional i mundial. De manera que la interseccionalitat és una eina necessària per superar els límits que es deriven d'una lectura parcial de les desigualtats (Zugaza, 2017).

A l'incorporar la perspectiva interseccional a un estàndard es pretén englobar la perspectiva de gènere (tot allò que fa referència a la feminització de les cures, la coeducació, el treball de les masculinitats, etc.), tenir en compte les diferents cultures i ètnies, diversitat funcional, edat, racialització, i considerar l'impacte de la situació socioeconòmica en el desenvolupament de les competències parentals i les dinàmiques familiars. Cada família és única des d'un punt de vista interseccional i aquesta perspectiva contribueix a fer explícites les interpretacions de les seves situacions particulars per evitar reproduir situacions de desigualtat (Young, 1989).

Treballar amb perspectiva interseccional al SIFIA-SR significa, doncs, tenir la voluntat d'explicitar i legitimitzar les diferents necessitats, experiències, percepcions i significats que s'estructuren a partir de les particularitats de cada situació familiar per fomentar la inclusió social (Zugaza, 2017). Un exemple d'això seria la inclusió de la perspectiva de gènere en les estratègies de sensibilització, detecció i atenció de les situacions de maltractament infantil (Generalitat de Catalunya, 2020) que es despleguen des del servei.

El procés d'acollida de la infància i l'adolescència i la família és el punt de partida de la construcció del vincle professional per a l'acompanyament socioeducatiu.

Procés d'acollida com a punt de partida

La singularitat del procés d'acollida en el conjunt del procés d'intervenció socioeducatiu mereix una atenció especial, doncs es considera clau per l'establiment de la relació i aliances de treball amb la família i amb la infància i l'adolescència que es definiran des del SIFIA-SR. És una fase per enfocar el pla de treball, arribar a acords, establir pactes amb l'equip professional, i assegurar la seva viabilitat. El compromís amb la intervenció queda condicionat en bona part pel que succeeixi en aquesta fase d'acollida.

Parlar d'acompanyament en les pràctiques professionals del SIFIA-SR implica incorporar una hermenèutica que s'allunya de la fonamentació assistencial o del model de l'expert que ja s'ha enunciat abans. L'acompanyament socioeducatiu possibilita contextos de proximitat i de reconeixement de l'altra persona, i la creació de situacions de més alt nivell d'autonomia de les persones que s'acompanyen (Planella, 2003). Per tant, l'acompanyament passa per la relació persona a persona, per crear un vincle entre els i les professionals i les persones ateses. En aquesta fase prima l'escolta i l'empatia per poder establir un primer pla bàsic. El desplegament de l'estàndard tercer serà fonamental per aquest procés d'acollida, en tant que dones garanties de la seguretat i confiança necessàries per a desplegar amb qualitat aquest procés.

L'acollida marca l'inici de l'acció educativa i condicionarà el tipus de relació que establim amb la persona i la família que s'acompanyi, així com la visió que aquesta/es tindrà/n del servei facilitant la seva incorporació al mateix. D'aquesta manera, l'acollida esdevé una fase clau de l'acompanyament que permetrà atendre de manera adequada a les persones, entaular un vincle educatiu i relacional que farà possible el procés d'incorporació i canvis posteriors i l'establiment d'uns objectius clars i compartits (Alonso i Funes, 2009).

Per dissenyar el procés de tancament s'ha de considerar els motius de finalització de la intervenció i la situació posterior del cas.

Atenció del procés de tancament

Els processos d'intervenció aspiren a generar autonomia en les famílies, la infància i l'adolescència i defugir de la dependència. En el disseny del procés d'acompanyament se cerca que l'ajuda i el suport formal que es proporciona a la família, vagi de més a menys (Alonso i Funes, 2009). L'avaluació dels objectius que s'han plantejat al pla de treball amb la família, conjuntament amb les intervencions i recursos que s'han desplegat, explicaran en bona part els motius de finalització de la intervenció del SIFIA-SR. Aquest tancament, igual que la resta del procés es valora i es dialoga amb la família per compartir la visió del procés, reconèixer els canvis aconseguits, així com per crear un pla de continuat per tal que la família pugui continuar el seu desenvolupament i cicle vital.

Si la finalització del cas implica una derivació a un altre recurs, tant les transicions de les persones, com el traspàs d'infor-

mació mereix una especial atenció. Respecte a la transició de les persones, la preparació de la transició amb les famílies i amb la infància i l'adolescència sempre que sigui possible facilitarà aquest procés i la incorporació al nou servei. Respecte al traspass d'informació, la documentació del procés i dels resultats obtinguts facilitarà la continuïtat del treball.

Concloure la intervenció del servei no significa desaparèixer. Des de la teoria de la resiliència s'ha destacat la necessitat de crear referents als que acudir si es dona alguna situació crítica o apareixen necessitats que tornen a situar a la família i a la infància i l'adolescència en una situació de risc. La relació creada amb el vincle socioeducatiu afavorirà la identificació dels serveis com un punt de referència.

8

La metodologia grupal s'incorpora en les intervencions socioeducatives amb famílies, infància i l'adolescència.

Metodologia grupal en les intervencions socioeducatives

Les modalitats d'intervenció socioeducativa en el SIFIA-SR diferencien tres nivells: individual, grupal i comunitari, utilitzades sovint de manera esglaonada i complementària (Fuentes-Peláez et al., 2021; Rodrigo et al., 2010).

Les intervencions grupals amb famílies, infància i adolescència reporten importants beneficis, tant en el desenvolupament de competències parentals com el desenvolupament del suport a les famílies en la seva funció parental. Existeixen programes que cerquen que els pares i mares puguin desenvolupar competències parentals i construir un entorn familiar nutritiu i respectuós. Els programes basats en una metodologia experiencial faciliten el fet de compartir experiències i l'aprenentatge entre iguals, alhora que fomenta el desenvolupament de l'ajuda mútua i el suport informal (Lin i Ensel, 1989), tot reduint les situacions d'aïllament social.

D'aquests programes, n'hi ha un bon conjunt adreçat al desenvolupament de les competències parentals basats en evidències que han demostrat la seva efectivitat, i per això la seva incorporació assegura l'activació d'aquests beneficis (per exemple, Amorós et al., 2011, 2015). A més, l'estudi de la implementació d'aquests programes indica que la formació dels i de les professionals, l'atenció a la configuració dels grups, la programació d'activitats socials al fil del programa, i l'estabilitat de les professionals que dinamitzen els grups incrementen la seva qualitat (Amorós et al., 2013; Fuentes et al., 2020). Per altra banda, és important prestar atenció al procés del grup i a les actuacions de la persona dinamitzadora. Implementar un programa grupal amb aquestes orientacions situa a les persones professionals en un rol de facilitador de l'aprenentatge i les relacions que requereix un treball en equip i una avaluació continuada durant tot el procés grupal.

9

La metodologia d'intervenció té en compte la cura de les persones professionals i la sostenibilitat de la intervenció.

Cura professional i sostenibilitat de la intervenció

La metodologia d'intervenció ha de considerar un equilibri entre l'adaptabilitat i la flexibilitat d'atenció amb les famílies i els límits professionals i personals, per tal d'evitar la sobrecàrrega del o de la professional, afavorir la seva cura, i assegurar la sostenibilitat de la intervenció des del servei del SIFIA-SR.

Són diversos els estudis que subratllen la importància de la prevenció del burnout, l'estrès traumàtic secundari, o la traumatització vicària entre les persones que treballen en l'àmbit social, especialment aquelles que es troben en atenció directa amb persones en situació de vulnerabilitat (Lázaro et al., 2020). El treball amb persones que han viscut situacions traumàtiques influeix en les vides de les persones professionals tant a nivell personal com a nivell professional.

Els i les professionals viuen un procés intern en el qual no només han d'entendre i gestionar les situacions narrades per les persones que atenen, sinó també integrar-les en el seu propi esquema cognitiu. Durant aquest procés d'integració, es pot donar l'anomenat estrès traumàtic secundari que va associat a un impacte negatiu en el treball d'intervenció i alhora en la vida personal (Canfield, 2005). Els i les professionals també poden experimentar traumatització vicària, degut a la seva exposició continuada al relat de situacions doloroses i traumàtiques (abusos, maltractament, etc.) de les persones a les que acompanyen, amb un augment del seu nivell d'estrès i ansietat (Giraldo, 2018). A més, aquestes persones professionals, poden experimentar el burnout, que es materialitza en una sensació de falta de realització personal en l'àmbit laboral, una percepció negativa de les tasques realitzades a la feina i d'un mateix, esgotament emocional, i despersonalització (Moreno et al., 2005).

En el marc del SIFIA-SR, cal destacar el paper que han de fer les institucions al promoure la identificació del trauma vicari, el burnout i la traumatització vicària i fomentar activitats per a la promoció de la salut mental entre les seves professionals (Giraldo, 2018) tot considerant la sostenibilitat de la intervenció. Així implica contemplar l'equilibri entre la gran demanda que suposa treballar amb persones en situació de vulnerabilitat, i els límits en els horaris d'atenció de les consultes de les famílies per evitar la sobrecàrrega del o de la professional.

10

La intervenció del SIFIA-SR inclou el coneixement del teixit de serveis i recursos del territori per treballar-hi de manera estructurada, articulada, coordinada i continuada en el temps.

Teixit de serveis i recursos del territori

La complexitat de les situacions que travessen les famílies i la mateixa orientació comunitària del servei exigeix l'articulació de les intervencions que es duen a terme des del SIFIA-SR amb el teixit del territori. El treball en xarxa s'entén com el treball cooperatiu que s'estableix per atendre els casos comuns de les famílies i la seva infància i adolescència, i les coordinacions com els acords de col·laboració entre serveis i institucions per desenvolupar programes d'actuacions (Martin et al., 2014; Ubieto, 2007). En aquest treball en xarxa, s'inclou la coneixença i el reconeixement dels agents, serveis, institucions i recursos del territori, com un primer nivell per articular la intervenció socioeducativa. Aquest treball en xarxa va més enllà dels intercanvis d'informació o recursos, ja que es comparteixen objectius i projectes, en una interacció continuada entre els actors implicats (Martin et al. 2014) i on la participació dels destinataris del servei esdevé un principi axiomàtic (Ubieto, 2007). És a dir, el treball en xarxa no és una acció que només desenvolupen els i les professionals associant-se amb altres professionals, sinó que ha d'incorporar també la participació de les famílies i de la infància i l'adolescència, tal com s'exposa a l'estàndard nou. També considera, no només les xarxes formals, sinó les xarxes informals (Pérez i Fuentes-Peláez, 2020; 2023).

El treball en xarxa que es proposa per incrementar la qualitat del servei SIFIA-SR, fuig de la idea de crear un circuit, en "termes de reingeneiria" (Ubieto, 2007, p.27) on es posin a circular les famílies i la infància i l'adolescència d'un servei a un altre, ja que com a conseqüència aquest model deixa amb freqüència a les persones en la deriva. El treball en xarxa que es suggereix tracta de situar les particularitats de cada situació familiar definida en una perspectiva d'anàlisi global i temporal compartida amb la família. Les cooperacions que es realitzin entre recursos implicaran un acompanyament actiu a altres recursos que es pot donar mentre es realitza l'acompanyament, o en el tancament del cas com s'ha exposat a l'estàndard número 7. A més, aquesta perspectiva comunitària tindrà en compte tots els recursos comunitaris i afavorirà el seu ús per evitar la segregació de la infància i l'adolescència en risc en les activitats que desenvolupen, per exemple, en el seu lleure. En definitiva, el treball en xarxa esdevindrà una línia estratègica integrada en la metodologia del servei imprescindible per la qualitat de la intervenció.

11

El SIFIA-SR afavoreix les relacions informals de les famílies per generar xarxes de suport.

Relacions informals de les famílies

L'increment de suport informal de les famílies que s'atenen al SIFIA-SR actua com a factor protector. El suport que es promou entre iguals, per exemple, que es deriva de les intervencions grupals o es dona en relacions de mentories es considera una bona pràctica que repercuteix també en l'autopercepció de competència de les famílies implicades.

El suport social és definit com un procés en el qual es proveeix a la persona de recursos per part de la seva xarxa social, tant en situacions de vida quotidiana com en situacions de crisi (Lin i Ensel, 1989). La xarxa social pot ser tant formal (ajuda de l'administració i les institucions) com informal (família, amigats, companys i companyes, veïnat, etc.). Els recursos que es proveeixen estan relacionats amb el suport emocional, psicològic, físic, informacional, instrumental o material, que ajuda a mantenir el benestar o promoure l'adaptació en situacions complexes (Dunst, Trivette i Deal, 1988).

Aquest suport social és considerat com un factor protector per les famílies que es troben en una situació de vulnerabilitat (Fuentes-Peláez et al., 2014). En la pràctica socio-educativa, és sabut que les intervencions en les quals es potencia el suport social informal de la persona, són de gran utilitat per a les persones que es troben en situació de vulnerabilitat (Cameron, 1990). Quan es realitzen intervencions grupals amb famílies en el context del sistema de protecció a la infan-

cia, la creació de xarxes de suport social és una conseqüència habitual, i això contribueix a la millora de la resiliència i la consolidació d'aprenentatges de les famílies participants de les intervencions socioeducatives (Pérez-Hernando i Fuentes-Peláez, 2020). La promoció d'aquest tipus de suport des de les intervencions socioeducatives afavorirà l'autonomia de les famílies que són ateses pel SIFIA-SR.

12

La comunicació s'articula a partir de canals accessibles, clars, consensuats, diversificats i facilitadors d'acord amb la infància i les famílies, tenint en compte les possibilitats que ofereixen les TIC.

Canals de comunicació en la intervenció socioeducativa

En la intervenció socioeducativa, la comunicació entre els i les professionals i les famílies està determinada en gran part per l'estructura institucional i els recursos que es disposen, a més de les competències per fer-los servir. Les TIC i les xarxes socials han emergit entre els canals de comunicació per diversificar les maneres de comunicar-se entre els i les professionals mateixos, i també amb les famílies, la infància i l'adolescència (Vaquero et al., 2016). Els entorns digitals afavoreixen l'adaptabilitat de l'atenció oferta des del servei a les circumstàncies i ritmes de les famílies, iniciant processos comunicatius en moments i situacions que ho requereixin, redueixen les barreres geogràfiques, i permeten afrontar les barreres relacionades amb l'edat les quals poden inhibir la comunicació, per exemple, en el cas dels i les adolescents. El contacte en línia els hi pot proporcionar major comoditat i confiança respecte a les trobades presencials que a vegades poden percebre com a intimidant (Tregeagle i Darcy, 2008). Així i tot, l'esclatxa i l'alfabetització digital esdevé un fenomen amb efectes en l'habilitat de les famílies per participar de manera significativa en la comunicació i accions en línia.

Per assolir aquest estàndard, és tan important la disposició dels canals de comunicació que ofereix el SIFIA-SR per comunicar-se amb les famílies, la infància i l'adolescència, com el coneixement de la seva existència, la disposició de recursos i competències per fer-los servir (Copson et al., 2022). No s'han d'oblidar els canals presencials que faciliten la comunicació, però cal comptar també amb els digitals. A més, la diversificació de mitjans segons l'agent als que s'adrecen els canals també aporta qualitat al servei, seleccionant i adaptant el canal de comunicació en funció de la persona atesa (Instagram, WhatsApp, correu electrònic i videotrucades, etc.). Per tant, cal adaptar els canals de comunicació a les possibilitats, necessitats i capacitats de les famílies, infància i adolescència dels SIFIA-SR. Per altra banda, que els i les professionals estiguin proveïts dels recursos digitals per poder fer aquest acompanyament no presencial resulta essencial per fer-lo viable. Finalment, l'estàndard també incorpora la importància de consensuar els canals de comunicació amb els diferents agents (telèfon, circular en paper, WhatsApp, etc.).

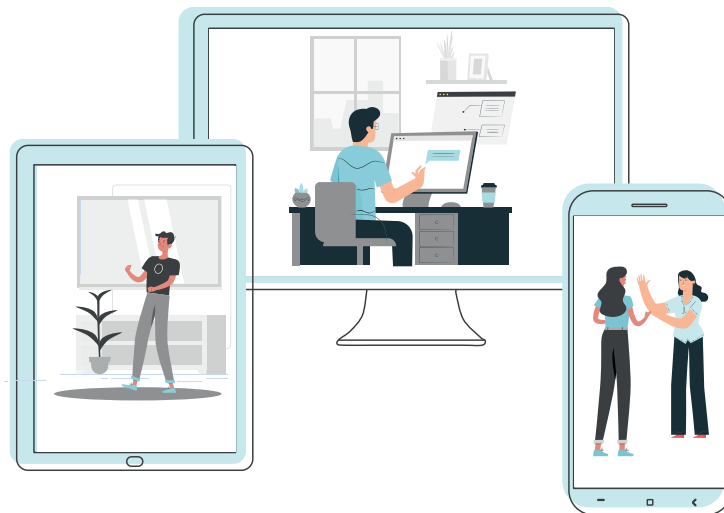
13

L'ús de les TIC contribueix a agilitzar l'atenció, el seguiment i l'acompanyament de la intervenció socioeducativa presencial amb la infància i l'adolescència i les famílies.

Paper de les tic en la intervenció socioeducativa

Cada vegada, més professionals i famílies identifiquen un ús positiu de la tecnologia com a noves formes "no presencials" i "semipresencials" d'oferir i proveir assessorament, orientació i suport per garantir benestar integral de les famílies usuàries. Alhora, aquestes noves formes d'acompanyament apareixen per complementar la intervenció presencial (Vaquero et al., 2016). L'ús de les TIC en la intervenció socioeducativa destaca per la seva flexibilitat i conveniència, permetent un contacte freqüent entre els i les professionals amb les famílies que participen en el servei i l'increment de la participació de les famílies en tant que afavoreix l'accessibilitat, la dissolució de barreres comunicatives i la presa de control al voltant de la gestió de la comunicació amb el servei (Tregeagle i Darcy, 2008).

Addicionalment, més enllà de la reducció de barreres comunicatives, geogràfiques i educatives entre professionals i famílies, les TIC i les xarxes socials també esdevenen eines de suport social, de consulta professional i de desenvolupament de competències parentals mitjançant recursos com vídeos, animacions, qüestionaris, activitats interactives, fòrums, entre d'altres (Nieuwboer et al., 2013). D'aquesta manera, professionals i famílies poden aprendre més sobre les experiències i necessitats de la infància i l'adolescència, i incrementar les oportunitats de participació activa en la presa de decisions vinculades amb la criança i la parentalitat (Copson et al., 2022).

L'ús de les TIC i les xarxes socials en la intervenció socioeducativa que es desenvolupa al SIFIA-SR es contempla com un suport per agilitzar l'atenció que es dona a les famílies i els seus fills i filles, especialment en el seguiment i acompanyament de determinats processos. Es planteja com un recurs complementari a la intervenció socioeducativa després d'haver passat sempre per una primera atenció presencial. L'ús de les TIC facilita el seguiment de la intervenció quan apareixen problemes amb el desplaçament de famílies i/o de la infància i l'adolescència. Per altra banda, les TIC també són un suport per difondre continguts rellevants adreçats a les persones que s'atenen als serveis, per exemple, en format de píndoles formatives híbrides, vídeo-feedback, entre d'altres.

14

La implementació de pràctiques basades en evidències contribueix a avançar en l'efectivitat de les intervencions adreçades a la preservació familiar i el benestar integral de la infància i l'adolescència.

Pràctiques basades en evidències

El treball col·laboratiu que s'estableix entre les professionals i les persones investigadores reverteix sobre la generació de coneixements aplicats per millorar la qualitat de la intervenció socioeducativa que es dona des del SIFIA-SR. La implementació, doncs, de pràctiques basades en evidències és un element clau per a la qualitat del SIFIA-SR.

Les pràctiques basades en evidències comporten la integració dels millors resultats d'investigació en l'experiència (Sackett et al., 2000) i han de significar una guia per la presa de decisions (González, 2022 i Strand et al., 2017). La seva implementació ve acompanyada d'una sèrie d'avantatges en el desenvolupament professional. Per exemple, com assenyalen Strand et al. (2017), pot permetre identificar els punts forts de l'organització i els reptes de treballar amb diferents agències per implementar i mantenir les pràctiques basades en l'evidència.

Utilitzar pràctiques basades en evidències incorpora certes implicacions. En primer lloc, la importància de comptar amb la investigació de la intervenció per tal promoure la implementació de programes o pràctiques basades en evidències, assegurant pràctiques costo-efectives i culturalment sensibles (González, 2022). Per tant, la recerca ha de tenir un paper important en les intervencions socials i educatives del SIFIA-SR. En segon lloc, és essencial preparar als i les professionals per emprar aquesta aproximació. La formació ha de ser imperativa perquè facin servir l'enfocament de la pràctica basada en evidències i aplicar protocols de tractament recolzats per la recerca (Strand et al., 2017).

Atenent l'exposat, els serveis d'intervenció social haurien de desenvolupar i implementar programes i pràctiques basats en evidència, per tal d'apropar la praxi professional a una màxima adequació (Child Welfare League of America – CWLA, s.f.).

La supervisió de la intervenció socioeducativa que es du a terme al SIFIA-SR contribueix en assegurar la qualitat del servei, els drets de les famílies i de la infància i l'adolescència, a l'hora que actua com a formació, recolzament i cura dels i de les professionals.

Supervisió de la intervenció socioeducativa

La supervisió dels i de les professionals són un dels estàndards de qualitat que han estat identificats en les revisions de la literatura de la qualitat dels serveis adreçats a la infància i a la família (Fernández del Valle, 1999). La supervisió és una oportunitat per a la reflexió, el pensament i la cura de les professionals que té per objecte revisar la praxi dels i de les professionals, els problemes que apareixen i els sentiments que es desperten, alhora que les contrasta amb marcs teòrics (Puig i Cruells, 2011). La majoria d'ocasions s'entén que aquesta supervisió ha de ser conduïda per una persona externa a l'organització per tenir així una posició de llibertat i neutral (Puig, 2011). En línia amb les possibilitats de reflexió sobre la praxi s'inclou també la intervenció com un mètode estructurat entre les mateixes professionals per afrontar els problemes detectats a la intervenció, conèixer les perspectives dels altres, a l'hora que donar-se suport i millorar d'aquesta forma les intervencions dels equips professionals (Quílez, 2018).

Aquest estàndard entén la supervisió com una part del treball de la intervenció socioeducativa duta a terme en el servei SIFIA-SR que repercuteix, no només de la cura dels i de les professionals, sinó també en les garanties de la qualitat del servei i els drets de les famílies i de la infància i l'adolescència. Els destinataris de la intervenció socioeducativa, famílies en situació de risc (pares, mares, fills i filles), la complexitat i les incerteses de les situacions que travessen fan que aquesta sigui una peça clau de la qualitat del servei donat que s'interpel·len contínuament les funcions del servei i les perspectives pràctiques amb què es vol donar resposta i possibilita la introducció d'elements d'innovació i millora del servei. Aquesta supervisió inclou l'adopció de processos interns (intervenció) i externs de supervisió relacionats amb l'atenció que es dona a les persones destinatàries dels serveis.

La formació i el coneixement dels i de les professionals en l'àmbit de la intervenció socioeducativa amb la infància i l'adolescència i famílies en situació de risc és un pilar per garantir la qualitat del servei.

Formació per a la intervenció socioeducativa

La Recomanació del Consell d'Europa 19 (2006) destaca la importància que les famílies comptin amb bones professionals i serveis per donar suport als pares i les mares en el seu exercici parental. La formació continuada pel desenvolupament de la intervenció socioeducativa ha estat identificada com un element afavoridor de la qualitat dels serveis adreçats a famílies i a la infància (Fernández del Valle, 2019), i recentment s'ha vinculat al desenvolupament de competències interprofessionals i intrapersonals (Rodrigo et al., 2021). Les formacions poden centrar-se en diferents objectius i continguts i adoptar diferents formats. Ara bé, segons Planella (2008), hi ha tres aprenentatges vinculats a l'acompanyament que resulten fonamentals: aprendre a escoltar, a saber respectar els silencis i a vegades deslligar-se momentàniament dels rols professional; aprendre a mirar, a acompanyar des de les potencialitats de la persona, un canvi de mirada tant de la persona com de la seva història; i per últim, aprendre a deixar-se transformar, trencar amb la idea del binomi ajudat-ajudant. Potenciar la capacitat de les persones i del conjunt de la família per transformar-se i transformar. Treballar amb elles per aconseguir el seu empoderament. Un exemple d'entorn formatiu facilitador d'aquests aprenentatges es descriu a Balsells et al. (2016). Aquesta experiència exposa com les formacions presencials que inclouen una metodologia participativa i que permeten als i les professionals experimentar situacions simulades per a implementar programes educatius grupals, afavoreixen el canvi d'actituds i la integració de models d'intervenció centrats en les fortaleces de les famílies.

L'enfocament de la parentalitat positiva implica apostar a favor dels i de les professionals que treballen en el dia a dia amb les famílies (Rodrigo et al., 2015) i la formació és un exemple d'aquesta aposta que s'inclou com un estàndard de qualitat del SIFIA-SR.

Referències bibliogràfiques

Alonso, I. i Funes, J. (2009). L'acompanyament social en els recursos socioeducatius. *Educación Social*, 42, 28-46.
<https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165627>

Amorós, P., Balsells, M.A., Fuentes-Peláez, Mateos, A. i Pastor, C. (2010). La atención integral a las familias en situación de vulnerabilidad. *Rivista Italiana di Educazione Familiare*, 2, 37-44.
<http://fupress.net/index.php/rief/article/viewFile/9391/8583>

Amorós, P., Fuentes-Peláez, N. Mateos, A., Pastor, C., Rodrigo, M.J., Byrne, S., Balsells, M.A., Martín, J.C. i Guerra, M. (2011, 2015). *Aprender juntos crecer en familia*. Obra social Fundació.

Amorós, P., Balsells, M.A., Buisan, M., Byrne, S. i Fuentes-Peláez, N. (2013). Implementation and evaluation of the "Learning Together, Growing in Family Programme": The impact of the families. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 42, 120 -144.
http://www.rcis.ro/images/documente/rcis42_12.pdf

Balsells, M. A.; Fuentes-Peláez, N.; Mateos, M.; Torralba, J. M i Violant, V. (2016). Skills and professional practices for the consolidation of the support group model to foster families. *European Journal of Social Work*, 1-12.
<https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1188771>

Balsells, M. A. (2013). El centre és el nen, el focus és la família. *Butlletí d'Infància*, 73. (en línia)
https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/04_familia_infancia_adolescencia/butlleti_infancia_articles_2013/links/profunditat-73.pdf

Balsells, M. A. (2007). *Orientaciones para promover acciones socioeducativas con familias en situación de riesgo social Guía para la gestión de centros educativos* (en línia) 4ª actualització 04-2007.
<https://docplayer.es/14386082-V-orientaciones-para-promover-acciones-socioeducativas-con-familias-en-situacion-de-riesgo-social.html>

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.

Cameron, G. (1990). The potential of informal social support strategies in child welfare. A M. Rothery i G. Cameron (Eds.), *Child maltreatment: Expanding our concept of helping* (pp. 145-167). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Canfield, J. (2005). Secondary Traumatization, Burnout, and Vicarious Traumatization: A Review of the Literature as It Relates to Therapists Who Treat Trauma. *Smith College Studies in Social Work*, 75(2), 81 – 101.
https://doi.org/10.1300/J497v75n02_06

Child Welfare League of America – CWLA. (s.f.). National Blueprint for Excellence in Child Welfare. *CWLA Editions*.
<https://www.cwla.org/our-work/cwla-standards-of-excellence/national-blueprint-for-excellence-in-child-welfare/>

Ciurana, A. (2018). *El tutor de resiliència al Sistema de Protecció a la Infància*. Butlletí d'Inf@ncia, 108, setembre.
https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/04_familia_infancia_adolescencia/butlleti_infancia_articles_2018/links/108_profunditat.pdf

Copson, R., Murohy, A.M., Cook, L., Neil, E. i Sorensen, P. (2022). Relationship-based practice and digital technology in child and family social work: Learning from practice during the COVID-19 pandemic. *Developmental Child Welfare*, 4(1), 3-19.
<https://doi.org/10.1177/25161032221079325>

Dunst, C. J., Trivette, C. M., i Deal, A. G. (1988). *Enabling and empowering families: Principles and guidelines for practice*. Cambridge, MA: Brookline Books.

FEDAIA i Diputació de Barcelona. (2018). Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies: Reflexions i propostes sobre el nou model de serveis. *Col·lecció informes*.

- FEDAIA, Diputació de Barcelona i Fuentes-Peláez, N., Mateos, A., Guggiari, M., i Rabassa, J. (2021). El model SIS en la franja de 0-3 anys: reflexions des de la pràctica.
- Fernández del Valle, J. (1999). La calidad de los servicios sociales de familia e infancia. *Papeles del Psicólogo*, 74, 1074, 1-21.
- Fuentes Peláez, N., Mateos Inchaurredo, A., Pastor Vicente, C., Balsells, M.A., Urrea Monclús, A., Molina, M.C., Ciurana, A., Vaquero Tió, E., Pérez, S., March, L., Baldero, A., Cima, R., Sità, C., Alga, M.L., Migliavacca, E., Cojocarú, D., Cojocarú, S., Galbin, A., Belcescu, M., Trofin, S., Zagan, I.O., Doucet Dahlgren, A.M., De Mingo Izquierdo, A., Etchart, M., Bareille, M. i James, L. (2019). *Instrumento de Acompañamiento. El proceso de acompañamiento en situaciones de vulnerabilidad en el periodo perinatal*. Barcelona: kit-Book.
<http://hdl.handle.net/2445/128502>
- Fuentes-Peláez, N., Balsells, M. A., Fernández, J., Vaquero, E. i Amorós, P. (2014). The social support in kinship foster care: a way to enhance resilience. *Child & Family Social Work*, 21(4), 581-590.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12182>
- Fuentes-Peláez, N., Mateos, A., Byrne, S., Vaquero, E., Rabassa, J., Balsells, M. A., Rodrigo, M. J. i Quintana, J. C. (2020). Programa "Aprender juntos, crecer en familia": Informe de evaluación 2019-2020. Fundació "la Caixa" i Universitat de Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. (2016). Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies: Línies generals del nou model de serveis. *Col·lecció d'eines*, 32.
- Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (2020). Pla estratègic de serveis socials 2020-2024. Generalitat de Catalunya
<https://www.parlament.cat/document/publicacions/130451790.pdf>
- Giraldo Ortiz, A. M. (2018). Traumatización vicaria en profesionales del área psicosocia. *Revista Académica Multidisciplinaria Trascenderé*, 1, 6-22.
- González, K. (2022). Brief interventions for alcohol use4 in primary care: opportunities and challenges for the case of Chile. *Journal of Ethic & Cultural Diversity in Social Work*, 0, 1-11.
<https://doi.org.sire.ub.edu/10.1080/15313204.2022.2128488>
- Green, R., Gregory, R. i Mason, R. (2006) Professional Distance and Social Work: Stretching the Elastic?, *Australian Social Work*, 4 (59), 449-461.
DOI: 10.1080/03124070600986010
- Lacharité, C. (2014). Transforming a Wild Word : Helping children and families to address neglect in the province of Quebec, Canada. *Child Abuse and Neglect*, 23, 286-296.
- Lafantaisie, V., Bérubé, A. i Millryye-Brisebois, S. (2022). Defining cases of neglect within the Youth Protection System: The Importance of Parental Participation. A M. Boutanquoi i C. Lacharité. *Vulnerable Children and Families in Child Protection* (p. 163-176). Press Universitaires de Fanche-Comté.
- Lázaro, A., Ortega, D., Panchón, C. i Rodríguez, J. (2020). INFORME: La figura de l'educadora i l'educador social a l'actual sistema català d'Atenció i de Protecció a la Infància i l'Adolescència. Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya.
https://www.ceesc.cat/documents/Altres/Figura_ES_CDP.pdf
- Leal, L. (2008). Un enfoque de la discapacidad centrado en la familia. Cuaderno de buenas prácticas. FEAPS.
<https://www.plenainclusion.org/sites/default/files/bp-enfoque-familia.pdf>
- Lin, N. i Ensel, W. M. (1989). Life stress and health: Stressors and resources. *American Sociological Review*, 54(3), 382-99.
<https://doi.org/10.2307/2095612>

Martín, M. T., Benedicto, S., Trejo, Z., Garsaball, A., Crua, F., Noferini, A., Delgado, X., Forés, J. i Martínez, F. (2014). Guia facilitadora del treball en xarxa per a la inclusió social. Idees claus per al treball en xarxa. Papers nº 28. Departament de Benestar Social i Família.

Masten, A. S. (2015). *Ordinary magic: Resilience in development*. Guilford Publications.

Mateos, A., Fuentes-Peláez, N., Pastor, C. i Mundet Bolós, A. (2018). Good professional practices for promoting positive parenting and child participation in reunification processes. *Child & Family Social Work*, 23(4), 574-581.

Moreno Jiménez, B., Arcenillas Fernández, M., Morante Benadero, M. E. i Garrosa Hernández, E. (2005). Burnout en profesores de primaria: personalidad y sintomatología. *Revista de Psicología del Trabajo y de las Organizaciones*, 21(1-2), 71-87.

Nieuwboer, C. C., Fukkink, R. G. i Hermanns, J. M. A. (2013). Online Programs as Tools to Improve Parenting: A meta-analytic review. *Children and Youth Services Review* (2013).

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.08.008>

Organització Mundial de la Salut (2023). Género y Salud.

<https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/gender> (Consultada, abril 2023).

Pérez-Hernando, S. i Fuentes-Peláez, N. (2020). The Potential of Networks for Families in the Child Protection System: A Systematic Review. *Social Sciences*, 9(5), 70-86.

<https://doi.org/10.3390/socsci9050070>

Pérez-Hernando, S., Fuentes-Peláez, N. i Cojocarú, D. (2023). The Implementation of Group Intervention Programs: A Tool to Promote Collaboration between Services in the Child Protection System. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 80, 116-138.

https://www.rcis.ro/images/documente/rcis80_07.pdf

Planella, J. (2003). Fonaments per a una pedagogia de l'acompanyament en la praxi de l'educació social. *Revista Catalana de Pedagogia [Societat Catalana de Pedagogia]*, 2, 13-33.

Planella, J. (2008). Educación social, acompañamiento y vulnerabilidad: hacia una antropología de la convivencia, *Revista Iberoamericana de Educación*, 46/5.

Puig i Cruells, C. (2011). La supervisión en los equipos de Servicios Sociales: una oportunidad para la reflexión, el pensamiento y el cuidado de los profesionales. *Cuadernos de Trabajo Social*, 24, 123-133.

https://doi.org/10.5209/rev_CUTS.2011.v24.36863

Quílez, A. (2018). Intervisión, elemento de mejora de los equipos profesionales de servicios sociales comunitarios: un caso en el medio rural de Aragón. *Revista Internacional de Trabajo Social y Bienestar*, 7, 57-64.

Recomendación Rec (2006) 19 del Comité de Ministros del Consejo Europeo a los Estados Miembros sobre políticas de soporte al ejercicio positivo de la parentalidad.

https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/familias/Parentalidad_Positiva/docs/informeRecomendacion.pdf

Rodrigo, M. J., Máiquez, M. L. i Martín, J. C. (2010). *Parentalidad positiva y políticas locales de apoyo a las familias. Orientaciones para favorecer el ejercicio de las responsabilidades parentales desde las corporaciones locales*. Federación Española de Municipios y Provincias.

Rodrigo, M. J., Amorós, P., Arranz, E., Hidalgo, M. V., Máiquez, M. L., Martín, J. C., Martínez, R. A. i Ochaíta, E. (2015). *Guía de Buenas Prácticas en Parentalidad Positiva: un recurso para apoyar la práctica profesional con familias*. Federación Española de Municipios y Provincias.

Rodrigo, M. J., Arranz, E., Balsells, M. A., Hidalgo, M. V., Máiquez, M. L., Martín, J. C., Martínez, R. A., Ochaíta, E. y Manzano, A. (2021). *Guía de Competencias Interprofesionales en Parentalidad Positiva: Un recurso para enriquecer y consolidar las*

buenas prácticas en la atención a la infancia, la adolescencia y familias. Federación Española de Municipios y Provincias.

Sackett, D., Strauss, S., Richardson, W., Rosenberg, W. i Haynes, R. (2000). Evidence-based medicine: how to practice and teach EBM (2nd ed.). Churchill Livingstone.

Strand, V. C., Popescu, M., Way, I. i Jones, A. S. (2017). Building Field Agencies' Capacity to Prepare Staff and Social Work Students for Evidence-Based Trauma Treatments. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 98(1), 45-56.

DOI: 10.1606/1044-3894.2017.8

Tregeagle, S., i Darcy, M. (2008). Child Welfare and Information and Communication Technology: Today's Challenge. *British Journal of Social Work*, 38(2008), 1481-1498.

<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcm048>

Trilla, J. i Novella, A. (2001). Educación y participación social de la infancia. *Revista Iberoamericana de Educación*, 26, 137-164.

<https://rieoei.org/historico/documentos/rie26a07.PDF>

Ubieto, J. (2007). Modelos de trabajo en red. *Educación Social: Revista de intervención socioeducativa*. Nº36, 26-39. Disponible en:

<http://www.interxarxes.com/index.php/2017/01/01/modelos-de-trabajo-en-red/>

Vaquero, E., Ius, M., Milani, P. i Balsells, M.A. (2016). Una revisión de la literatura sobre el uso de las TIC en el ámbito de la intervención sociofamiliar. A R. Roig-Vila (Ed.), *Tecnología, innovación e investigación en los procesos de enseñanza-aprendizaje* (p. 1920-1928). Octaedro.

<https://repositori.udl.cat/bitstream/handle/10459.1/59185/021631.pdf?sequence=1>

Young, I. M. (1989). Polity and Group Difference: A Critique of the Ideal of Universal Citizenship. *Ethics*, 99 (2), 250-274.

<https://www.jstor.org/stable/2381434>

Zugaza, U. (2017). Claves hacia el empoderamiento de las mujeres gitanas: un análisis desde el punto de vista de la interseccionalidad. *Investigaciones Feministas*, 8(1), 203-222.

C/ Caballero núm. 79, 1r B, 08014 Barcelona

Telèfon: 674 594 278

www.fedaia.org · fedaia@fedaia.org